

Teo Delić

ILEGALNI ODVZEM HROŠČEV

Nekega novembrskega dne lansko leto je zazvonil telefon. Z druge strani linije se je oglasila Nataša: »Ej stari, našla sem ful enih pasti v jami. Čisto polne so.« Klicala me je izpred Eleonorine jame na Stojni, znane po visoki pestrosti podzemeljskih hroščev. Pasti niso bile označene z imenom zbiratelja, zato smo lahko upravičeno zaključili, da je šlo za nelegalen lov. V materialu, ki ga je prinesla – 20 plastičnih lončkov – je bilo nekaj manj kot 500 različnih živali! Mali pomor, ni kaj. A ker je obstajala možnost, da ni vsega pregledala, in je kakšna past še vedno ostala zakopana v jami, sva sklenila da se ponovno vrneva na mesto zločina. Našla sva še dodatnih deset pasti, tudi te so bile polne živali. O vsem tem smo v imenu Oddelka za biologijo obvestili odgovorni inštituciji – to sta inšpektorat in ZRSVN –, ki pa sta takrat v odgovor pojarmali le o nezmožnosti ukrepanja.

V naslednjih dneh smo s Špelo in Vrtnarjem že drugič obiskali Neskončno brezno na Dobroveljski planoti, kjer smo deset dni prej mi nastavili pasti. Ob prvem obisku smo na dnu z blatom popolnoma zapacane dvorane našli deset neoznačenih talnih pasti s smrdljivo vabo, namenjenih lovu podzemeljskih živali. Kakorkoli že, z Vrtnarjem in Špelo smo pasti pobrali zelo hitro, zato smo se lahko ustavili še v jami Veternici pri Vranskem. Z načrta sem vedel, da je v njej sifon, zato me je zanimalo, če in kakšne postranice bi se v njem dalo dobiti. Na parkirišču je Špela ugotovila, da se ji v jamo ne da in da bo raje uživala v tisto malo sonca, ki je še topilo marčevski sneg. Tako sva se v jamo podala sama z Vrtnarjem. Nekaj časa sva raziskovala po kanalih in prav hitro sem opazil izrazito neujemanje med stanjem v jami in obstoječim načrtom. Z Vrtnarjem sva komentirala, da je neverjetno, da tako dostopna vodoravna jama nima spodobnega načrta. Še nekaj časa sva bluzila sem ter tja po jami, nakar sva po nekem času ugotovila, da se pravzaprav vrtiva v krogih. Začela sva iskati izhod, a je bil edini rov, ki nama je predstavljal logičen izhod, poplavljen. Preletela naju je misel, da se je nivo podtalnice mogoče dvignil v času najinega obiska, morda zaradi taljenja snega. Ugotovila vsa, da je dobro, da je Špela ostala zunaj v avtu, a še vedno sva neuspešno skušala najti izhod iz podzemeljskega labirinta. V eni izmed kamric, kamor me je Vrtnar nagnal poiskat morebitni izhod, sem stopil na nekaj, kar je nenavadno zaškripalo. Pogledal sem pod nogo in našel – zdaj že lahko uganete – past, identično tistim, ki smo jih pobrali iz Eleonorine jame. In ker velja, da če je tu ena, jih je okoli gotovo še več, sva začela bolj pozorno iskati. V dvajsetih minutah sva jih našla okrog trideset. Večinoma so bile že poplavljenе, a jih je bilo nekaj dodobra napolnjenih s trupli podzemeljskih živali – hroščev, dvojnog, dvorepk, skakačev... Ko se je najin sprva planirani polurni obisk sprevrgel v že triurno potikanje po jami, je od zunaj – »v deus-ex-machina« stilu – v jamo vkorakala Špela. Pokomentirala je nekaj v stilu »Kaj je

vidva debilčka, a sta se zgubila?« in nama pokazala pot na plano. Tokrat sem obvestilo o najdbi pasti v Veternici poslal tudi na e-listo JZS, da bi videl, če je na kaj takega naletel še kdo. Res se je prav kmalu s fotografijo identične pasti iz neke druge jame na Dobroveljski planoti oglasil Preboldčan Silvo Ramšak.

Tedaj se mi je začelo svitati, kaj se na Dobrovljah pravzaprav dogaja. Zazdelo se mi je, da vem kaj lovijo lovci, ki so nastavili neverjetno veliko število talnih pasti. V bazi podatkov o živalih v podzemeljskih habitatih SubBioDB (Skupine za speleobiologijo Oddelka za biologijo BF UL; www.subbio.net/db) sem preveril, od kod so še znane živali, predvsem rod velikih brezokcev (lat. *Aphaenopidius*), ki so bili znani iz jam Veternica in iz Neskončnega brezna. Našel sem dodatne izpise, navezane na Dobrovlje, in v tednu kasneje smo bili zopet na planoti. Tokrat nas je po terenu popeljal kar Silvo Ramšak osebno. Prva postaja je bila jama, v kateri je Silvo posnel fotografijo, ki mi jo je poslal. Dokaj zahteven dostop do vhoda jame, ki je vključeval zelo strm graben, ni bil ovira, da ne bi tudi tukaj isti ljudje nastavili več kot 30 pasti. Zopet pomor. Od tu smo šli še v eno jamo nekaj kilometrov stran in pred to jamo nam je domačin povedal, da jo že vrsto let obiskuje cela srednja Evropa. Iz pripovedovanja obiskovalcev je znal povzeti, da v tej jami živi nekaj prav posebnega, žal pa ne tudi, kaj to je. Vhod jame bi sami težko našli, če nam s ceste – kakšnih 60 m nižje – ta domačin ne bi dajal napotkov. Tudi v tej jami je bila zopet podobna zgodba, le da smo prišli nekoliko prepozno – talne pasti so bile že pobrane, a so o njih pričale vsepovsod vidne luknje, kamor so lončki bili vkopani. Našli smo le eno pozabljeno past in ta je vsebovala kar 130 poginulih živali.

Ta dan smo obiskali še tretjo jamo in v njej sem najprej pomislil, da sem se zmotil v predvidevanju lokacij pasti. V spodnji etaži jih namreč ni bilo, a smo kmalu našli še zgornjo etažo in ta je bila zopet polna pasti, ki so bile spet polne v prenasičeni solni raztopini utopljenih živali. Tudi tokrat smo s Skupino za speleobiologijo Oddelka za biologijo poročilo o najdbah ponovno poslali odgovornim inštitucijam. Od tu naprej pa tišina.

Tako je preteklo nekaj časa, nato pa smo prejeli nekoliko presenetljivo sporočilo. Z inšpektorata smo na Oddelek za biologijo prejeli poziv, naj sporočimo ime storilca, sicer bo zadeva zastarala – tega pa seveda nismo mogli storiti. Interes za to dogajanje je v nekaj tednih začel kazati tudi Zavod RS za varstvo narave. Tematiko so že poznali, saj so podobna obvestila v preteklih letih že prejeli od Oddelka in tudi s strani članov DZRJL, a tokrat je bilo obvestil o množičnosti dogajanj v kratkem času izredno veliko. Tako so se odločili organizirati sestanek, na katerem so na kup sklicali inštitucije, organizacije in posameznike, ki se

ukvarjamo z raziskovanjem podzemeljskih hroščev in/ali varstvom naravne dediščine – vključno s predstavniki Policije. Vodilna ideja je bila, da bi s skupnimi močmi v čim večji meri ustavili podobna dejanja v prihodnje. Odziv pa naj bi bil vzpostavljen na vseh nivojih – od opažanja nelegalnih pasti v jami, obveščanja inštitucij do pričetka kazenskih postopkov. Mnenja, kako se zadeve lotiti, so se močno razlikovala – od tistih, ki so zagovarjali popolno zapiranje jam, do idej o snemanju vhodov katere jame, do tega, da je treba predvsem pospešiti informiranje in odkrivanje ter poskrbeti za sprotno odstranjevanje takih pasti. Rezultat dveh sestankov je bila izdelava osnutka protokola o dejanjih v primeru najdbe pasti – ta naj bi bil namenjen širši javnosti, a predvsem jamarski srenji.

O celokupni zadevi je Zavod organiziral tudi konferenco za novinarstvo, menda najbolj odmevno od vseh, kar so jih imeli. Vračka zijalka je ob tej priložnosti utrpela hud naval različnih medijev – televizijcev, radijcev, tiskanih medijev. Ti so iz celokupne zgodbe (z izjemo Vala 202 in Dela) izvlekli ravno tisto, proti čemur sem se ves čas zavzemal.

Prvo je bilo širjenje mita o črnem trgu, na katerem naj bi se osebkami nekaterih vrst prodajali po vrednosti tudi do 5000 eur in drugo, da pasti a priori nastavljajo tujci – predvsem Čehi, Nemci, Avstrijci. O tem pričajo tudi naslovi, ki se skorajda kosajo s tistimi, ki predstavljajo novosti iz življenja zadnjice megapopularne Kim Kardashian ali kakšne izmed njej podobnih zvezdnic – Kradejo naše hrošče (24ur), Tujci kradejo naše jamske hrošče, zaslužek je velik (Delo), Iz jam kradejo hrošče in z njimi mastno služijo (Slovenske novice), itd. Če ne drugega, so bile vsaj v nekem kratkem obdobju podzemeljske živali na naslovnih skorajda vseh medijev v državi, kar se zgodi le izjemoma.

Na tretjem sestanku, ki se je zgodil v začetku oktobra, smo vpletene strani utrdile svoja stališča in dorekle enotno pot k reševanju tega problema – že dolgo znanega problema, ki se bo, močno upam, odražal v vsenivojskem sodelovanju vpletenih inštitucij in postregel s celostnim varstvom podzemeljskih živali in njihovih življenjskih prostorov.

Vračka zijalka — novinarska konferenca o nezakonitem lovu (foto: Mina Dobravec).